

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

AL. ED. LINDBLOM.

N:o 5.

Maj.

1845.

I. Original-Afhandling.

Fytografiska anmärkningar; af Utgifvaren.

(Se nr 3.)

7. *Alsine rubella* Wahlenb. Till denna art hänföres Koch i sin "Taschenbuch der Deutschen Flora" den förut af honom (Synopsis ed. 2 p. 124) under namnet *Als. sedoides* Fröhl. up-tagna art, dit *Sagina decandra* Reichenb. Iconogr. 7. fig. 875 fö-res såsom synonym. Vål har jag ej tillgång till specimina af denna art; men nämnda figur, hvartill man, med hänseende till Reichenbachs erkända noggranhet, vål bör kunna trygga sig, helst Koch icke mot den i sin helhet har något att anmärka, visar en så olika habitus från både lappländska exemplar af *Als. rubella* Wahl. (meddelade af Læstadius) och Dovren-ska af *Aren. hirta* Fl. Dan. (af mig sjelf i mängd och i alla utvecklingsgrader samlade), att den svårligen kan hänföras till någon af dessa former, ehuru den dermed torde vara nära be-släktad. Äfven afvika beskrifningarne hos Reichenbach och Koch i flera delar från *A. rubella*. *Als. rubella* l. *hirta* va-rierar visserligen ofta i samma tufva med 3, 4, 5 styli och tillfölje deraf med 3, 4, 5 kapselväggar, så att härpå ej förtje-nar läggas någon vikt, äfvensom den af Wahlenberg i Fl. Lapp. t. 6 lemnade figur på kronbladen är deri oriktig, att des-sa ej äro mot basen så afsmalnande, som de föreställas, utan af-rundade med en mycket kort klo, ett fel som Koch anmärker äfven mot Reichenbachs figur af *Sag. decandra*; men kron-bladen hos den nordiska arten äro konstant kortare än foder-bladen, och hvarken "calyce longiores" såsom Koch karakte-riserar dem hos *A. sedoides* i Synops. l. c., ej heller "so lang oder ein wenig länger als der Kelch" såsom karakteren i Taschenbuch

l. c. blifvit modifierad. Vidare äro pedunculi hos den nordiska arten förlängda, vanligen många gånger längre än calyx, ofta ända till $1\frac{1}{2}$ tum med 2—3 temligen långt åtskiljda bladpar, och ej "calycem subæquantes brevissimi" såsom Koch i Synopsis yttrar och Reichenbach afbildar dem. Det är just de tätt med blad nästan ända till blomman betäckta grenarne, som gifva figuren hos Reichenbach ett så främmande utseende afvikande från *Als. rubella* l. *hirta*, som har visserligen än kortare än längre men dock alltid tydliga blomskaft försedda med 1—3 bladpar; äfven äro de outslagna blommorna hos denna sednare af en mera aflång form än på Reichenbachs figur, som visar dem fullkomligt äggrunda. — Huruvida *Arenaria quadrivalvis* R. Br. (Verm. Schr. I p. 382) bör hänföras till någondera af dessa arter eller den utgör ett eget species kan jag ej yltra mig öfver, när jag deraf sett hvarken exemplar eller figur; åtskilligt förekommer dock i beskrifningen, som åtminstone icke fullt instämmer med *A. hirta*. — Rörande denna sistnämnda får jag slutligen hänvisa till den efter lefvande exemplar gjorda beskrifning som jag lemnat i Fysiograf. Sällsk. tidsskrift I sid. 331.

8. *Sagina nivalis* Fr. (Nov. Mant. 3. 31), Lindbl. (Spergula Saginoides β *S. nivalis* Lindbl. Fys. Sällsk. Tidsskr. 1 s. 328). Af denna kan man, liksom af de flesta fjellvexter, särskilja 2 former:

a. *congesta*: densissime cæspitosa, abbreviata, erecta, foliis densis. (Hit hör *Arenaria cæspitosa* Vahl Fl. Dan. t. 2289).

b. *laxa*: caulibus laxioribus elongatis procumbentibus, foliis magis distantibus.

Dessa båda former bero af lokalen; den förra fann jag vexande i hård tätt packad jord mellan stenar och de i sjelfva jordytan krypande stammarne af *Salix polaris* högt öfver björkgränsen på Knudshö vid Kongsvold på Dovre (Sept. 1833); den sednare deremot i lös sandblandad jord långt nedom björkens gräns vid Nystubäckens förening med Drivelfven på Dovre (Sept. 1839) blandad med *Cerastium latifolium laxum*, *Sagina saxatilis laxa*, *Artemisia norvegica*, *Papaver nudicaule*, m. fl.

Så länge jag endast funnit den förra formen, tvekade jag hvart den borde hänföras; men sedan jag vid mitt sednare besök på Dovre (som tyvärr var så sent på året att arten äfven nu var i frukt) också ehuru sparsamt fann den andra formen, som i allt det väsendtliga öfverensstämmer med den först upptäckta, var jag förvissad om vextens arträtt. *S. nivalis laxa* har 3—5 tum långa utbredda men ej rotsläende stjelkar med glesare blad och ej så tjocka men längre blomskäft (dock ej så förlängda som på den motsvarande frukt bärande formen af *S. saxatilis*). Det som genast karakteriserar denna art från *S. saxatilis* är dess mörkare färg, saftigare utseende och kortare mera rundade kapsler. Den laxa formen återkallar omedelbart i tanken *Sag. stricta* Fr. och jag vore frestad tro att *Sag. stricta* från fjällen rättligen hör till närvarande art.

9. *Potentilla Tormentilla* Sibth. Af denna art samlade jag under förlidna årets höst vid Ronneby i Bleking några exemplar, som vid första anblicken syntes ganska utmärkta. De voro ovanligt frodiga med alla småbladen omvänt-äggrunda, rotbladens nästan rhomboidiska; blommorna större än de vanliga förekomma. Bladen liknade nästan fullkomligt dem hos en form, som under eget artnamn (hvilket jag dock nu glömt) är lemnad i Reichenbachs *flora germanica exsiccata*. Nu ifrågavarande form förtjenar dock ej anföras som varietet, emedan den ensamt har att tacka lokalen för sin tillkomst; den vexte nemligen på ett ställe der skogen var nedbränd och jorden således genom askan blifvit fetare; strax bredvid på magrare ställen förekom den vanliga formen med hvilken den genom mellanlänkar fullkomligt sammanföt; och jag skulle ej här nämnt den förra, om ej dess åsyn i mitt minne återkallat den nyssnämnda i Fl. germ. exsicc. lemnade nyfabriserade arten, som måste nedsjunka till en blott lokal-form. — Utom de hos Förff. upgifna skiljemärken mellan *P. Torm.* och *P. procumbens* Sibth. erbjuder fruktens beskaffenhet och blomfodret sådana, i det att detta efter kronbladens fällande hos den ena slutar sig omkring och sålunda liksom öfvertäcker karpellerna, men hos den andra förblir öppet.

10. Då Prof. Fries i Nov. Mant. 3 p. 109 hänförel *Erigeron Dröbachense* Müll. in Fl. Dan. t. 874 såsom en form till *E. elongatus* Ledeb. kan jag ej häri dela hans åsigt, utam måste med Blytt (Fl. Christian. p. 29) ause den derifrån skiljd och närmare *E. acris* L., hvaraf den synes mig vara en varietet. I Valdres i Norge, en trakt som särdeles kring Vang hyser en stor rikedom på former af släktet *Erigeron*, samlade jag åtskilliga specimina, som nästan till punkt och pricka öfverensstämde med nämnde figur, men ej kunde förenas med *E. elongatus*, utan tvärtom medelst en series af mellanformer tydligen öfvergick i *E. acris*, som här var särdeles ymnig och mångformig. Af Blytt har jag erhållit exemplar från Kristiania, hvilka han jemfört och funnit alldeles öfverensstämmande med den form som förekommer på det ställe, hvarifrån *E. Dröbachense* leder sitt ursprung, nemligen Haaöen utanför Dröback; på dessa passas fig. i Fl. Dan. fullkomligt, men från *E. elongatus*, sådan den beskrives och af Ledebour afbildas, äro de alldeles skiljda. — I mitt ex. af Herb. Norm. VIII saknas tyvärr den der lemnade »*E. Dröbachensis*», så att jag ej kan yttra mig om dess förhållande till de af mig anmärkta former. — *E. Dröbachensis* har både enligt figuren och i verkligheten härbräddade blad; sådana har visserligen äfven *E. elongatus*, men håren äro här glesare och omärkligare; den förra har stundom fullt utlikaså laxa och breda blad, som den sednare, mens saknar alldeles det nitida utseende, som utmärker *E. elongatus* både i Ledebours planchverk och sådan den förekommer på Dovre, och hvarigenom den genast ådrager sig upmärksamheten.

11. Bland den mängd former af släktet *Hieracium*, hvarpå trakten kring Kristiania är så rik, förtjenar den af Blytt i Fl. Christian. såsom *H. rigidum* γ *longe-dentatum* uptagna en särskild upmärksamhet, såsom sannolikt utgörande en distinkt art. Den vexer på skuggiga ställen vid en bäck nära Bokstad, der jag i sällskap med Blytt insamlade den, ehuru ännu ej blommande. Lindgren, för hvilken jag visade exemplar, förklarade att han observerat alldeles densamma vid Stockholm, der den för några år sedan tilldrog sig hans upmärksamhet. — *H.*

rigidum Htn, som är allmän kring Kristiania, på Kinnekulle i Vestergötland o. s. v., har jag ej med säkerhet anmärkt kring Ronneby i Bleking, hvarest deremot *H. vulgatum* Fr. är allmän, äfvensom *H. murorum* L. och *H. Schmidtii* Tausch, Koch (*H. diaphanum* var. Fr. Mant. 2), hvilken sistnämnda vexer öfverallt i bergssprickorna. *H. cymosum* L. och var. *fallax* förekomma äfven i samma trakt, hvarest jag dock ej observerat någon fullt motsvarande var. *echioides*, som jag deremot på Öland sett särdeles utmärkt.

12. *Pinguicula vulgaris* L. Denna art varierar, särdeles i fjälltrakter, ej obetydligt. I Norska fjällen har jag anmärkt följande trenne afvikande former:

a. *micrantha*: corolla duplo minore quam in forma vulgari, calcare recto angusto corolla parum breviori.

b. *macrantha*: cor. duplo l. triplo majore quam in forma vulg., pulchre cærulea, fauce ampla inflata, calcare rectiusculo conico-cylindræo, dimidiam corollam vix æquante.

c. *brevicalcarata*: cor. ut in forma vulg. sed paululum ampliore, calcare brevissimo subincurvo.

Den första bland dessa former visade sig isynnerhet i sydvestra Norge 1826; den andra var särdeles präktig i buskregionen på Norefjeld i Krydsberred ofvanföre Sorteberg, der jag, i sällskap med Dr Hartman, samlade den sistlidne sommar; den tredje formen såg jag 1826 på några ställen på Häckljeld; t. ex. vid Vattenda!. Denna sista har snarlikhet med *P. alpina*, men utom sporren öfverstämmer den i alla delar med *P. vulgaris*. Formen *macrantha* är af alla den vackraste och närmar sig *P. grandiflora* Lam., men såväl från beskrifningarne på denna, som från fig. i Reichb. Iconogr. I tab. 83 fig. 174 afviker den genom kortare sporre, något mindre blommor och saknaden af de två hvita fläckar i svalget, som tilläggas *P. grandiflora*; hos denna form var nedra läppen icke sällan 5-flikig. Till formen *micrantha* torde *P. vulgaris* β *tenuior* Wahl. Lapp. böra hänföras. — Af hufvudformen af *P. vulgaris*, hvil-

ken i fjälltrakterna är den allmännaste, anmärkte jag 1839 på Fillefjeld en form med floribus roseis.

13. *Ajuga pyramidalis* L. Denna art torde enligt flera anledningar vara mångårig, såsom Koch antager, och ej blott tvåårig, såsom Svenska och en del andra Författare anföra. — Från roten utgår antingen en enda uprätt stjelk, eller ock flere sidostjelkar — jag har sett ända till 7 från samma rot —, hvilka då äro vid basen upstigande. — Stjelken är ej sällan förlängd; sålunda har jag samlat exemplar, som varit öfver en fot långa; de nedra bladparen äro då längre, stundom 1—1½ tum åtskiljda och det nedersta oftast utan blommor. — En dylik förlängd form är den som Fries i Nov. ed. 2 p. 174 anmärker såsom var. *alpestris*; den tillhör dock ej ensamt fjälltrakter; jag har samlat den ännu större kring Ronneby i Bleking. Hit hörer icke *A. pyramid.* *β alpestris* Gaud. Helv. 4. p. 11, M. K. Deutschl. Fl. 4. p. 219, enär denna form är mindre än den vanliga. — Då Fries l. c. säger "verticilli singuli triflori", bör detta så förstås, att i hvarje bladveck äro omkring 3 blommor, således hela verticillen 6-blommig; detta är dock minsta antalet; ofta är den 10-12-blommig. — Blommorna variera helt och hållet hvita, sådana jag anmärkt t. ex. i Kirvedalen i östra delen af Tinds socken i Tellemarken.

14. *Avena elatior* L. I sällskap med Ahnfelt samlade jag i Sept. 1826 vid Hjelmeland i Ryefylke i vestra Norge af denna art trenne former vexande tillhopa, neml. 1: den vanliga, tvåblommig, ena blomman försedd med en nedom blomskalets midt fästad lång knäböjd utstående borst, den andra med en kort rak nära spetsen fästad borst nående föga öfver blomskalet; 2: tvåblommig med båda blommorna försedda med hvar sin lång knäböjd borst, som dock på den öfra var fästad något högre opp på blomskalets rygg än på den undra blomman; båda borsten voro dock alldeles liklånga och lika bildade; 3: treblommig, de två yttre blommorna med hvar sin lång knäböjd borst, den mellersta deremot med en mycket kort och rak; denna form utgör således en förening af de båda förra. Hvar-

ken i mina egna eller i Ahnfelts under vandringen gjorda anteckningar är anmärkt något om könsförhållanderna hos dessa former; att döma af de torra exemplaren tyckas icke alla blommorna hos någondera formen vara hermafrodita. Den andra bland ofvan upräknade former öfverensstämmer fullkomligt med den af Afzelius (Novitiæ Floræ Gottlandicæ, Upsala 1844, p. 7) lemnade beskrifning på forma *typica*, hvarest äfven yttras "partes femineæ floris inferioris plus minus evolutæ". — De specimen, som lemnats i mitt exemplar af Herb. Norm. 9. n:r 88, hafva inga blommor med lika utbildade borst och höra till den första bland ofvan uptagna former; hvaremot den, som Lindgren beskrifvit i Bot. Not. 1843 sid. 4, tillhör den tredje formen. — Den af mig främst uptagna form synes vara den vanligast förekommande af denna art; ty både i beskrifningar och afbildningar framställes den öfra blomman såsom hafvande en kort rak borst; jfr. *Kunth Agrostogr.* 1. 307, 2. 259; *Dreyer Fl. Havn. exc. p.* 30; *Reich. Icon. Gram. t.* 104; det är således oriktigt att helt enkelt upgifva den såsom varande "utan borst"; det är på denna form, som Afzelius hänsyftar, då han l. c. yttrar: "Non raro occurrit alia forma, arista floris superioris brevi rectiuscula, inter var. b. *vulgarem* Fr. et nostram (a *typicam*) intermedia, quam cum hac notabiliori commutatam nolimus." (Forts.)

II. Utdrag ur Skandinaviska arbeten.

1. *Vüderlekens inflytände på vextkulturen 1844, af E. Fries.*
(Ur "Svenska Trädgårdsföreningens årsskrift 1845. Stockh. 1845" Sid. 120—127 *).

Värme och fuktighet, under Ijusets lifvande herravälde, äro vextlifvets mäktigaste drifkrafter; båda i förening frambrin-

*) Denna upsats, som egentligen är ett föredrag, som Prof. Fries höll vid Trädgårdsföreningens sammankomst d. 31 Juli 1844, synes Utg. vara af ett sådant intresse att den förtjenar här sin plats i sin helhet med uteslutande allenast af några få anmärkningar, som mera speciellt afse hortikulturen. Utg. anm.

ga den högsta vegetativa yppighet och mångfald, hvaraf det tropiska Amerikas urskogar, med stam vid stam ända till kronan klädd af de herrligaste Loranthor, Orchidéer och Liljevaxter, i utbyte mot våra laf- och moss-beväxta, lemna den yppigaste bild. Men uphäfves jernvigten dem imellan, så förtvinar åter vegetationen; i Sahara, den stora öknen, se vi hvad värmen, under vår kulna hösthimmel hvad fuktigheten ensamt förmå. Äfven denna sommars utomordentliga nederbörd, visst icke jemförlig med tropikernas, men vunnen på värmens bekostnad, måste menligt inverka på den vegetativa produktionsförmågan; om än skott och blad nu synas ovanligt frodiga, så är denna yppighet menlig för deras egentliga utbildning.

Luftens fuktighet och den deraf beroende nederbörden inverka företrädesvis på växternas vegetativa system, d. v. s. stam och bladbildning. Deraf luxuriera dessa företrädesvis regnfulla år, deraf denna öfvervägande rotskottsbildning i kustländer, deraf denna yppiga grönska i fjälldalar och under Englands kulna himmel. Men om än denna ökade nederbörd, lik ett rus, synes stegra den vegetativa kraften, verkar den för det följande mera skadligt för alla växtalster, som äro barn af en klarare och torrare himmel. De nya skotten framdrifvas till en längd och saftighet, som hindrar dem hinna tillräcklig stadga före vinterköldens inträde, af hvilken de derföre vanligen dödas eller söndersprängas. Detta blir så mycket skadligare, som regnfulla somrar och höstar vanligen efterfölja kalla, snöfattiga vintrar, då, som bekant, snöbetäckningen skyddar de ömtåligare växterna för kölden. Derjemte framdrifvas af den fuktiga väderleken en mängd vattenskott, som afleda näringen från de ädlare delarna. Härtill kommer, att på träden och de mångåriga växterna nästan endast blad- och blott få frukt-knoppar utbildas. Så är bekant, att Boken hos oss endast gifver ållon efter mycket varma somrar. Till och med på växternas kvaliteter verkar den fuktiga väderleken menligt, emedan den rika vattenhalten gör dem mera saft- och kraft-lösa (liksom foder från sidlända ängar alltid är kraftlösare än på torra), synnerligen för medicinska

behof, efter den gamla regeln: Kraften bor på bergen och höjderna, rikedom och fullheten i dalarna. Afven vissa växter, t. ex. *Heracleum Sphondylium*, som i torra år äro goda foderväxter, blifva i särdeles våta år skadliga, nästan giftiga, efter samma lag som Umbellater, vuxna på våta ställen, blifva giftiga. Endast för växter med typiskt yppig stolonbildning eller från ett kulet insular klimat under kallare zon kan innevarande sommar vara gynnande, liksom för växters fortplantning genom afläggare och sticklingar.

Ljus och värme tillflöda växterna ur samma källa och böra derföre betraktas gemensamt, fast ljuset mer inverkar på blommorna, värmen på frukten. Värmen kan konsten härma, men ej de tropiska högländernas klara ljus, hvarföre deras blommor hos oss aldrig erhålla den oförlikneliga färgprakt som i hemlandet; äfven fjällarnes Gentianer förlora sin azur i våra trädgårdar. — I samma mån vegetativa systemet genom omåttlig fuktighet luxurierar, aftager fruktifikation, blom- och fruktbildning. Denna lag är så allmän, att man redan af urverldens kolossala stambildning, med utbildade blommor och frukter (de flesta äro ännu kryptogamer), kan sluta till en ojemförligt högre luftens fuktighet under denna otäljbara verldsålder. Ännu i dag blomma växterna rikare och skönare torra, klara årgångar än kulva och regnfulla; det är en allom bekant erfarenhet, att de bästa frön mogna i solen. Deraf ordspråken: "Solen gör aldrig ofrött", "Solen ger smått, men stridt korn". Fuktig luft är särdeles menlig för växternas befruktning, så att frön både blifva färre och sämre. En af sällskapets erfarnaste Ledamöter, Herr Roman, har meddelat mig den intressanta iakttagelsen, att alla dess försök att hybridisera Pelargonier detta år misslyckats för den fuktiga väderleken. Dertill kommer, att frön, insamlade våta somrar, ojemförligt svårare förvaras; i starkare värme förtorka de och fröhvitan blir hornartad; utan artificiell torkning mögla de lätteligen. Så vidt jag erfarit, lida de frön, som sakna fröhvita, såsom Leguminosers, Synantherers o. s. v. minst.

Det synes egentligen vara Mälar-dalen, som varit medelpunkten för detta års öfverflödiga nederbörd. Så väl i våra sydligaste som norra provinser, äfven vesterleds, har man mindre lidit deraf. Denna nederbörds olika fördelning, som icke är något ovanligt eller tillfälligt, utan beroende af allmänna meteorologiska lagar, är grunden till den olika vegetativa produktionsförmåga vi finna uti östra och vstra Sverge, imellan Skåne och Upland. Det är mindre hela årets medeltemperatur, än sommarmånadernas, som bestämmer denna, och den sednare är nästan lika för Upsala och Lund. Derföre trifvas ock nästan samma örter under fri himmel i Skåne och Upland; men på träd och buskar märker man en högst betydlig skilnad, emedan dessa mera lida af vinterkölden, som i Upsala är betydigen högre. Men Skåne har ock blidare vintrar än Berlin, och norra Tyskland har knappt någon ort nordligare än Wien, der man ej tillfälligtvis observerat högre köldgrad än i Lund. Upsala åter har en vinterköld något lägre än Nordkap; Nordkaps vinter är dubbelt blidare än Petersburgs; huru mycket herrligare är likväl ej Petersburgs och Upsalas vegetation för den högre sommarvärman? Örternas utbredning och acclimatisering sker företrädesvis efter orternas isotherer (lika sommarvärma), ty frön skadas icke af köld, trädens åter företrädesvis efter isochimerna (lika vinterköld). Endast folkslagen synas utbreda sig efter isothermerna (medeltemperaturen); man jemföre Arabernas vandringar, våra stamfäders (hvilken efter traditionen sammanfaller med den östligt till Svarta hafvets norra kust sjunkande isothermen för södra Sverge!), och alla till Amerika utvandrande kolonister bosätta sig väl der sydligare, men af dunkel instinkt under sin hembygds isotherm.

Grunden för nederbördens olika fördelning inom Sverge synes mig böra sökas i de trenne olika hafsbassiner, af hvilka Sverge omgifves: Kattegat, Östersjön och Bottniska viken. Jag har annorstädes utförligare sökt framställa huru låglandet der-efter fördelas i tvenne större vextgeografiska regioner, huru Western antyder gränslinien mellan Östersjöns och Vesterhafvets regngebit. De olika årgångar herrskande vindar bestämma

nederbörden; det är inom hvarje af dessa regioner hafsvinden, som vanligen medför nederbörd och fuktig luft, således i östra Sverge östliga, i vestra Sverge, likasom öfver hela Danmark, sydvestliga vindar. Skåne ligger äfven under det sydvestliga regngebitet; östanvinden är der så sällsynt, att den i medeltal blåser blott 9 dagar om året, då de vestliga blåsa 180 dagar. Nu ligger Mälardalen på gränsen mellan Östersjöns och Bottenhafvets regngebit; detta år synes bådas förråd öfver densamma blifvit utgjutet, hvarföre vi, mera än andra, innevarande år blifvit vattnade.

Hvad som tillika gör, att den ökade nederbörden och de deraf följande öfversvämningar verka mera förstörande i Svealand än Göta rike, äfvensom detsamma eger det mest afgörande inflytande på deras vegetativa produktionsförmåga, är båda dessa landets hufvuddelars olika bildning. Göta rike liknar en omhvälfad skål; Småländska höglandet är dess botten, derifrån utgå strömmar strålvis i alla riktningar. All fetma och frodighet afsköljes och nedflyter från höglandet och afsätter sig på periferien. Endast der träffa vi yngre bildningar och upslammat, bördigt land, såsom Skåne, Blekinge (Öland), Ostgöta och Vestgöta slättland. Men liksom Göta rike sänker sig i periferien, höjer sig Svea rike emot densamma, och att skogsåsarne, som åtskilja båda, tillhöra Svea och ej Göta rikets bildning, bevittnas såväl af deras oryktognostiska bildning, som af deras vegetation, t. ex. saknaden af *Scirpus cæspitosus* m. fl., som tillhöra alla skogsmossor i Göta rike. Svea rike liknar således en konkav skål, Mälardalen är dess botten och från de uphöjda kanterna nedströmmar dit all fuktigheten, hvarföre här finnas i midten öfvergångsbildningar och det bördigaste upslammade landet. Häraf lider Mälardalen mer af öfversvämningar än någon annan del af riket.

Genom dessa öfversvämningar underhålles visserligen landets fruktbarhet, om än de för året verka förstörande. Vi hafva i det föregående redan anfört exempel på den inverkan ett föregående års väderlek har på det efterföljande, flera voro att

tillägga, men tiden tillåter endast anföra ett i fysiologiskt hänseende synnerligen anmärkningsvärdt. Det är numera ett afgjordt factum, att växter med skilda kön kunna under tillfälliga förhållanden ombyta detsamma. Det var af ett sådant förhållande som Schelver framställde sin teori emot hela befruktningsteorien bland växterna, emedan en honväxt i ett orangeri, der ej hanplantan fanns, gaf groende frön. Nu veta vi, att hanblommor tillfälligtvis utbildats jemte honblommorna. Det är vidare känt, att af vissa växter, såsom *Stratiotes*, *Sagittaria* m. fl., i Norden endast finnas honplantor, i mellersta Europa både han- och honplantor, i sydliga åter endast hanplantor. I de länder, der ettdera könet blott finnes, förökas de endast genom rotskott; blott i medelregionen fortplantas de tillika genom frön. Vi se således, att växternas hankön utbildas af den högre, honkön af den lägre temperaturen. Hos Pilslägtet har man ofta tillfälle se, huru, efter varma somrar, honträdet följande året frambringar äfven hanblommor, efter våta och kalla somrar åter hanträdet honblommor. Endast derigenom kan förklaras, att i Skåne af alla odlade Pilarter, som härstamma från Södern, finnas endast honbuskar; af alla, som härstamma från Norden, endast hanbuskar. Ett högst märkvärdigt exempel hafva vi i Upsala. Af *Salix Croweana* har hittills endast hanbusken varit känd; den har i flera decennier varit odlad i Lund, utan att visa några honblommor. Flyttad för några år sedan hit till Upsala i större parti, hafva der flera grenar öfvergått till honbärande. Detta är ett motsatt factum till det bekanta om *Salicis babylonicæ*, af hvilken norr om Italien endast honträd förekomma, öfvergående 1827 i Carlsruhe till hanqvistar. Herr Kammarherren Baron Gyllenstjerna, som först anmärkte nämnde förhållande med *S. Croweana*, har observerat samma öfvergång på *Populus candicans*, samt meddelat ax af tvåradigt korn, som under detta års våta och kalla väderlek blifvit sexradigt, derigenom att de sterila sidohanblommorna äfven erhöillo pistiller.

2. *Vegetations-förhållander i Norge.* (Ur "*Norges Statistik, bearbejdet af A. Schweigaard. Kristiania 1830.*" Sid. 20—27 *).

Kornets höjdgräns på olika ställen: Vid Bardalen mellan Sætersdal och Moe i Tellemarken odlas korn ungefär vid furegränsen; likaledes mellan Totak och Mös-stranden i Tellemarken; vid Mösevandet, som ligger 2763 fot öfver hafvet, odlas ännu korn och potates. Skogstad, beläget i Valdars vid foten af Fillefield 1795 f. ö. h., är på denna sida nämnda fjällsträcka den öfversta korngården, ehuru detta sädesslag äfven odlas på några högre opp mot fjället, ungefär 2157 f. ö. h., belägna torpställen. Korn och potatis odlas på Hestekind på Thousåsen i Valdars omkr. 2000 f. ö. h. På gården Beito i Valdars är kornodling, ehuru mycket osäker, ungefär vid furens öfra gräns; hvarje år måste man dock här köpa sädeskorn. Bækken, 2268 franska f. ö. h., är i Fodvang i Gudbrandsdalen den öfversta kornodlande gård. Åsen, ett torp i Quickne i Gudbrandsdalen, 2566 f. ö. h. frambringar moget korn i goda somrar. De nedra Skabo-gårdarne i samma socken 2401 f. ö. h. äro goda korngårdar; vid Lia, som är öfversta gården i samma trakt 2758 f. ö. h. med små björkar och några strödda sjukliga furer, odlas något korn, som under varma somrar mogna. Likaledes har man på torpet Ultonga i Sæl i Vaage i Gudbrandsdal 2502 fr. f. ö. h. försökt odla detta sädesslag, som i goda somrar mogna. Tofte, Bergsgårdarne, Lie m. fl. gårdar vid södra foten af Dovrefield, omkr. 1800—2000 f. ö. h., äro goda korngårdar; äfvenså i allmänhet Rise vid norra foten af Dovre 1741 fr. f. ö. h. (på gården Amusdal, belägen v. om Drivdalen i en liten sidodal och betydligt högre än Rise, mogna kornet, men detta

*) Denna öfversigt, hvilken här meddelas i ett så mycket som möjligt sammanträngdt utdrag, grundar sig, enligt Författarens tillkännagifvande, hufvudsakligen på uppgifter, som Prof. Blytt lemnat. — Utg. förbigår här de meddelade uppgifterna rörande Granens, Furens och Björkens vextgränser öfver hafvet, enär dessa fullständigare förekomma i "*Hornemanns Dansk ekonomisk Plantelære*" 2:a del. sid. 331 följ.

måste tillskrifvas stället belägenhet öppen för sydvinden och i skydd för de nordliga och vestliga kalla vindarne). Tyholt är det öfversta kornodlande torpet under gården Fossen i Stördalen 1080 fr. fot ö. h. Høa 1038 fr. f. ö. h. är öfversta korngården i Augedalen i Sparboen, och Kjærliä 735 f. ö. h. i Snaasen (båda i Inderöens fogderi norr om Trondhjem). — Kring Altenfjord (70° n. lat.) har korn odlats vid pass 130 år, i detta hänseende den nordligaste punkt på jorden.

I Senjen (omkr. 69°) odlas allmännare köksväxter och under varma somrar hinna här äfven morötter, palsternackor m. fl. till någorlunda fullkomlighet; kålen knyter i goda år fasta hufvuden; försök att odla lin ha lyckats; inga andra frukt- eller bär-buskar än röda och svarta vinbär (*Rib. rubrum* et *nigrum*) fortkomma i trädgårdarne; röda vinbär, hallon och smultron vexas vilda; kornodlingen har fattat fast fot och man har börjat något med råg, men hafren mognar ej. — I Lofotens sydligare belägna fogderi är klimatet, till följe af de kalla och fuktiga hafsvindarne, ofördelaktigare för vextriket än i Senjen. — I Salten (67°) är odling af hampa försökt; asp, rönn, hägg, hvital (*Alnus incana*) och sälg förekomma här blandade med björk; rågen är någorlunda allmän, hafre odlas nästan alldeles icke. — I Helgeland (mellan 65—67°) visar sig klimatet mycket bättre, särdeles i det inre af fjordarne; humlens odling börjar här; gran vexer frodig i Vefsen och Raunen vid 66°; hassel och alm visa sig i skogarne. — I Nummedalens fogderi, beläget till allrastörsta delen söder om 65°, är hafren det allmännaste sädesslaget; några pastorater hafva korn till afsalu; i Overholden är linodlingen mera utbredd än i någon annan del af Trondhjems stift; äfven humlen odlas här allmänt; körsebär mogna knappast nordligare än vid Bedstad vid det innersta af Trondhjemsfjorden (vid 64° i Inderöens Fogderi); ännu ses ingen ek. — I Stör- och Værdalens fogderi, som går långt nedom 64°, har man försökt att så hvete; ärter inträda bland sädesslagen; man har här i Lexvig, på Frosten och Tutterö de första körsebärsplanteringar af någon betydenhet; äpleträdet deremot vill ännu icke lyckas; i närmsta omgifningen af Trondhjem updrif-

ves det som espalier, men gifver sällan fullkomlig frukt; strödda ek- och ask-träd förekomma, men utan tvifvel planterade; i vildt tillstånd gro dessa trädslag först något nordligare än Molde vid 63°. — I Nordfjord (62°) har eken ett säkert hem; lind förekommer i skogarna och äppleplanteringar anläggas af bönderna. De under samma latitud belägna delar af Gudbrands- och Österdalarne ligga alltför högt för att vara i åtnjutande af lika fördelar; i Lessjö pastorat i Gudbrandsdal (omkr. 62°) 1200—2000' ö. h. är kornskörden osäker, rågen mögnar sällan, potatis vilja ej trifvas, granen har uphört att vaxa. I Tolgens pastorat i Österdalen ungefär under samma bredd öfver 1500' ö. h. finnas väl spridda dvärgartade granar, men kornet höstas grönt och den söndermalna halmen blandas till brödföda bland mjöl af köpt säd. — Vid de inre stränderna af Sognefjorden (mellan 61° och 61° 30') frodas körsebärsträdet i mängd (ja förekommer till och med förvildadt), förträffliga äpleträdgårdar finnas, plommon och päron trifvas, alm och lind visa sig i större mängd. I Ringebo och Froen i Gudbrandsdalen ungefär vid samma bredd hafva körsebären svårt att mogna och äpleträdet gifver icke någon frukt. I Aamot och Elverum i Österdalen, något sydligare än Sognefjorden, trifvas icke en gång körsebär, utan allenast vinbär och krusbär. — I de inre pastoraterna vid Hardangerfjorden särdeles vid Söefjorden nedanför Folgefonden (något norr om 60°) finnas de bästa fruktträdgårdar i Norge, dock ej till större höjd än 600' ö. h.; här liksom på Söndmör förekomma vilda eller förvildade äpleträd, som lemna frukt tjenlig till människornas behof. Eken gifver stora stammar, men är nästan uthuggen; asken har här funnit sitt rätta hem; valnötträd äro planterade och trifvas i Rosendals baroni (60°) ehuru frukten ej mögnar; granen deremot trifves här likaså litet som i allmänhet i Bergens stift. — De motsvarande delarne af Agershus stift ända ned till Kristiania, ehuru blott obetydligt höjda öfver hafvets nivå, kunna dock i fråga om klimatet icke mäta sig med trakterna kring de inre fjordarne i Bergens stift. Eken vexer icke längre än till Näs på Hedemarken och asken till Ringsager äfven på Hedemarken; här vid strän-

derna af den stora Mjösen lyckas fruktträdsodling bättre än i det sydligare Romerige. — De delar af vestkusten, som söder om Hardanger sträcka sig till Lindesnäs, hafva deremot icke för vextligheten så gynnande klimat, som motsvarande delar af kusten öster om Lindesnäs, emedan de förra sakna skydd mot det öppna hafvets inflytande; visserligen är sädesskörden säker och missvextår äro ingenstädes mindre kända än på Jedderen; men trädvegetationen står långt tillbaka, ja man lider till och med brist på den för husbehof nödiga skogen, som dock genom trädplanteringar säkerligen skulle kunna afhjelpas. Östkusten åter har mera lä för hafsluften, hvadan här ock förekommer en vegetation, som man annars först skulle anträffa några grader sydligare. — I Botne socken något söder om Holmestrand, under $59^{\circ} 30'$, finnes norrut den första bok på östsidan och hela skogar af detta trädslag förekomma i de sydliga pastoraterna af Jarlsbergs amt i Laurvigs fogderi; på vestra sidan vexer boken vild nästan en grad längre i norr, 4 mil norr om Bergen, men annorstädes på vestkusten finnes den ej. Mellan Holmestrand och Kristiansand har Norge också sina egentliga ekeskogar; Valnötträdet odlas icke sällsynt i denna trakt; persikor och aprikoser mogna, med något skydd, under fri himmel. I Mandal, något öster om Lindesnäs, har man till och med i goda somrar fått mogna Mandlar.

I de från hafvet mera aflägsnade trånga fjälldalarna understödjes den korta sommarens verksamhet på sädesslagens och fruktens mognad af den snart sagdt tropiska hetta, som under den varmaste sommartiden här utvecklar sig genom solstrålarnes återstudsning mot de branta fjällväggarne; dessa dalar kunna af denna orsak på visst sätt betraktas som naturliga drifbus. I de nordligaste trakterna herrskar under högsommaren en beständig eller nästan beständig dag, hvarigenom vegetationen påskyndas. — Härigenom blir det förklarligt, att kornet, som på Jedderen i allmänhet ligger i jorden 16 till 18 veckor, i de trånga fjälldalarne Moe, Laurdal och Tind i öfra Tellemarken lärer vara höstadt moget på åkern 9 veckor efter såendet, och i Valle pastorat öfverst i Sætersdalen under varma somrar kommer till fullkomlig mognad i 10—12 veckor. Längre tid fordras

dras ej heller i Senjen under 69^o, hvarest solen under 3 månader knapt är under horisonten. I Leirdal i Indre Sogn (något n. om 61^o) inhöstas säden stundom midt i Juli. — Kring Sörfjord i Hardanger sås kornet omkring d. 12 Maj, blommar 24 Juni, är moget samt höstas 1 Aug., stundom i sednare hälften af Juli (se *Grisebach über den Vegetationscharactervon Hardanger*: uti *Erichsons Archiv für Naturgeschichte* 10:r B:d 1844).

III. Literatur.

1. *De Candolle, Prodromus systematis naturalis regni vegetabilis; editore et pro parte auctore Alphonso De Candolle. Pars 8 et 9. Paris, Fortin, Masson et C:pi. 1844—45. 681, 573 pag. 8:o h.* (Hvarje del kostar 16 francs).

Det är i hög grad fägnande, att detta vigtiga och klassiska arbete, efter det afbrott som var en nödvändig följd af den äldre De Candolles död, nu åter rastlöst fortsättes under samma form och, om möjligt, erhåller ökadt värde derigenom att den yngre De Candolle med sig associerat nutidens utmärktaste Botanister, hvilka bearbeta särskilda familjer, så att arbetet kan anses utgöras af en samling synoptiska monografier. Den äldre De Candolle hade efterlemnadt flera familjer fullständigt utarbetade, hvilka i dessa delar äro uptagna, med de genom sednare upptäckter nödvändiga tillägg af sonen, hvilka äro särskildt och under dennes namnchiffre anförda, liksom i allmänhet vid hvarje familj är anmärkt hvem som utarbetat den deröfver intagna framställning. Rummet tillåter icke att här särskildt anföra, hvad som i dessa delar innehålles af speciellt intresse för Skandinavians Flora, och det är äfven öfverflödigt, enär svårligen någon, som med allvar vill egna sig åt botaniken, kan undvara detta arbete. Ref. vill således inskränka sig till upräknande af de familjer, som i dessa båda delar afhandlas, dervid upgifvande den, som bearbetat hvarje bland dem.

Åttonde delen, som är dedicerad till "memoriæ suavissimæ Parentis optimi", börjar framställningen af *Corollifloræ* och upptager af dem följande familjer: *Lentibulariæ* af Alphons De Candolle, *Primulacæ* af Duby, *Myrsineacæ*, *Aegi-*

ceraceæ, *Theophrastaceæ*, *Sapotaceæ*, *Ebenaceæ*, *Styracaceæ* alla af Alph. De Candolle, *Oleaceæ* och *Jasminææ* af Aug. Pyr. De Candolle, *Apocynaceæ* af Alph. De Candolle, *Asclepiadeæ* af Decaisne. — Nionde bandet innefattar *Loganiaceæ* af Aug. Pyr. De Candolle, *Gentianaceæ* af Grisebach, *Bignoniaceæ*, *Sesameæ*, *Cyrtandraceæ* af Aug. Pyr. De Candolle, *Hydrophyllaceæ* af Alp. De Candolle, *Polemoniaceæ* af Bentham, *Convolvulaceæ* af Choisy, *Erycibææ* och *Borraginææ* af Aug. Pyr. De Candolle; af denna sista familj framställas i närvarande del allenast tribus *Cordiææ*, *Ehretieæ* och *Heliotropeææ*. — I slutet af hvarje del innehållas rättelser och tillägg tillkomna under tryckningen, äfvensom register öfver familjer och släkten.

Förlagshandeln har gifvit tillkänna dels att hvarje band ifrån och med det åttonde kommer att kosta 16 francs, dels ock att tionde delen är under tryckning.

2. *Icones Floræ Germanicæ. Auct. Lud. Reichenbach. Lips. Hofmeister. 1844—45. Cent. VII Dec. 3—8. Tab. I—LIX. pag. 1—34. 4:o.*

Äfven detta för europeiska vexternas kännedom vigtiga arbete fortsättes oafbrutet och synes alljemnt vinna i intresse och utförlighet. De dekader Ref. nu anmäler utmärka sig framföre de föregående derigenom att texten för hvarje slägte och art meddelar diagnos, synonymer, vextställe och uplysande anmärkningar, hvarvid äfven de hufvudsakligare varieteterna och afvikande formerna anföras. Dessa äro också ofta jemte hufvudformen afbildade på plancherne, som äfven lemna analys af frukten och fruktifikationsdelarne; allt framställt på det rediga och noggranna sätt, som alltid utmärker de af denne Författare utgifna planchverk.

Nu ifrågavarande dekader innehålla af ordningen *Rhizocoleophyta* första serien *Limnobiæ* med familjerna *Isoëteæ* med det enda slägtet och arten *Isoëtes lacustris* L.; *Zosteraceæ*: sl. *Zostera* med arterna: *Z. minor* Nolte: fol. linearibus uninnervibus, pedunculis filiformibus spadice paucifloro sublongiori-

bus, nucularum oblongarum in apicem attenuatarum retinaculis alternis; *Z. angustifolia* Fl. Dan. fol. linearibus uninerviis, pedunculis superne incrassatis spadices multifloros subæquantibus, ligulis vaginantibus bifidis; *Z. marina* L. fol. linearibus plurinerviis, pedunculis spadice brevioribus. Sl. *Posidonia* med arten *P. Caulini* König (*Caulinia oceanica* DC.). — Fam. *Aroideæ* med sl. *Biarum* Schott och en art *B. tenuifolium* Schott (*Arum* L.); sl. *Arisarum* Tourn. med arten *A. vulgare* Targ. Tozz.; sl. *Arum* L. med 4 arter, hvaribland *A. maculatum* L.; sl. *Dracunculus* Tourn. med arten *Dr. polyphyllus* (*Arum drac.* L.); sl. *Calla* L. med arten *C. palustris* L. — Andra serien *Helobiæ* med fam. *Potamogetoneæ*, som sönderfaller i A. *Lemneæ* med släktet *Lemna* L., hvaraf framställas 6 arter — och B: *Potameæ* med sl. *Zannichellia*, hvaraf 5 arter upptagas, utan att Förf. synes positivt vilja påstå dem vara specifikt skiljda; sl. *Ruppia* L. med 2 arter; samt släktet *Potamogeton* L. med 30 arter. Vid vattenexterna i allmänhet och vid *Potamogetones* isynnerhet är Noltes erfarenhet åberopad och hans yttrander ofta citerade. De flesta arterna, särdeles af släktet *Potamogeton*, äro beledsagade af kritiska anmärkningar, som äro af intresse såväl för bestämmande af synonymien som för utredande af arternas och formernas inbördes förhållande; på plancherna äro merändels flera former af en och samma art afbildade, äfvensom frukterna och deras analys särskildt framställda. De här afhandlade och afbildade arterna äro: *P. marinus* All. (Förf. anser visserligen Linnés art böra hitföras, men i anseende till auktorernas olika åsigter härom, anser han rättare att citera Allione såsom säkraste auktor för namnet); *P. pectinatus* L. med de trenne af Wallroth antagna varieteterna; *P. zosteraceus* Fr.; *P. trichoides* Cham. med var. *tuberculosis*; *P. condylocarpus* Tausch (står mycket nära näst föregående); *P. Berchtoldi* Fieb. med flera former, hvaribland β . *acuminatus*, dit *P. pusillus* Fl. Dan. t. 1451 och *P. pusillus* α *major* M. K. Deutschl. Fl. 1 p. 857 hänföras; arten står mycket nära *P. pusillus* och kan blott med svårighet derifrån särskiljas; *P. pusillus* L.; *P. tenuissimus* (*P. pusillus*

tenuissimus *M. K. l. c. p. 857*, *P. gracilis Fr. Nov.*); *P. rutilus* Wolfg. (Wilna, Holstein, Mecklenburg); *P. compressus* L., Sm. Engl. Bot. t. 418, Fl. Dan. 203 ('*P. pusillus a major Fr. Nov. 48* planta nostra esse dicitur, sed specimen in Herb. Fl. Scand. norm. V. n:r 81 certe, quod ego accepi, idem est ac n:r 80 nempe *P. obtusifolius*, quod nervuli costæ aggregati numerosi testantur. Quod Chamisso, Fries, Koch, Hooker hanc speciem pro *P. pus. majore* sumunt, minus videtur natura confirmari, cum ejus characteres tam distincti sint, quam habitus diversus'). *P. obtusifolius* *M. K. med två former* ('*P. gramineum* L. Lapp. p. 44 et ed. Smith. p. 46 certo certius huc referendum est'; men härom jemför *Fr. Nov. p. 37*); *P. acutifolius* Link; *P. zosteræfolius* Schum. (*P. compressus Fr. Nov. p. 44*); *P. densus* L. med 2 former; *P. crispus* L. med 3 former; *P. perfoliatus* L. äfven med 3 former; *P. lanceolatus* Sm. (*P. salicifolius Wolfg.*); *P. rufescens* Schrad. med 2 varieteter; *P. prælongus* Wulf.; *P. nitens* Weber; *P. decipiens* Nolte ('*foliis omnibus submersis membranaceis, basi lata sessilibus, ovali-oblongis, margine planis integerrimisque, breve acuminato-rotundatis; pedunculis æqualibus spica cylindrica densiflora longioribus, sepalis spathulatis obtuse triangulari-rotundatis. — E characteribus P. prælongo affinis, habitu cum P. lucente comparandus. — Fructus ignoti*'). *P. lucens* L. med 4 former. *P. Zizii* *M. K.* (*P. lucens β heterophyllus Fr. Nov. p. 34*); Förf. är böjd för att anse den som var. af *P. lucens*; 2 former uptagas. *P. longifolius* Gay (*P. macrophyllus Wolfg.*) står nära *P. lucens acuminatus*. *P. heterophyllus* Schreb. (*P. gramineus Fr. Nov. p. 36*) med 2 varieteter och flera former. *P. polygonifolius* Pourret (*P. oblongus Viv.*, *P. plantago Bast.*, *P. coloratus Hornem.*, *P. parnassifolius Schrad.*, *P. lanceolatus Duvall*, *P. Hornemanni W. Meyer*); vid denna anmärkes: 'In Fl. Scand. herb. normali IX. 73, loco *P. nigrescentis* Fr. in indice indicati, specimina dantur inscripta '*P. coloratus* Horn. var. forte,' pr. Harplinge in Hallandia lecta, quibus additur 'specimina Drejeri satis recedunt'. Etiam ejusdem collectionis specimina V. 74 »*P. oblongus*» et 75 »*P. Horne-*

manni valde recedunt et illa IX. 73 propter pedunculos incre-
 sptos *P. heterophyllo* accedere videntur quod etiam folia con-
 firmant. *P. plantagineus* Ducroz och var.? *pachystachyus*
subspathaceus. *P. spatulatus* Schrad. — *P. fluitans* Roth
 med var. β . *stagnatilis* Koch. — *P. natans* L. hvaraf trenne for-
 mer anföras. — Härefter följer familjen *Alismaceæ* med släg-
 tena *Triglochin* L. med 4 arter (2 från södra Europa), *Sagit-
 taria* L. en art, *Alisma* L. 4 arter med sina former, och *Buto-
 mus* L. med en art. — Familjen *Hydrocharideæ*, hvarvid fram-
 ställas anmärkningar mot dem, som härifrån vilja afskilja *Nym-
 phæaceæ*. Följande släkten uplagas: *Udora* Nutt. med arten
U. pomeranica Rehb.; (för jemnförelses skull äro äfven *U. ver-
 ticillata* Nutt., *U. lithuanica* Bess. och *U. (Elodea) grana-
 tensis* H. B. afbildade). *Vallisneria* L. med en art; *Stratio-
 tes* L. och *Hydrocharis* L. likaledes med hvar sin art. *Nuphar*
 Sibth. med 4 arter, neml. *N. luteum* Sm., *N. sericeum* Lang,
N. pumilum Sm., *N. Spennerianum* Gaud.; samt *Nymphæa* L.
 med de fyra arterna *N. alba* L., (hvarunder uplagas *N. inter-
 media* Weicker: stigm. 9-12-radiato flavo aut puniceo-striato:
 och *N. minor* Rehb. stigm. 9-12- radiato, flore dimidio minore,
 habitu gracili), *N. biradiata* Sommerauer, *N. candida* Presl
 samt *N. thermalis* DC. På de plancher, som höra till dessa
 dekader, äro till och med *Udoræ* afbildade; de återstående af-
 teckningarne meddelas i nästföljande dekader.

3. *Supplemente der Riedgrüser zu Chr. Schkuhrs Monographie,*
herausgegeben von Dr Gustav Kunze. 1:r B:d 4:e Lief.
Leipz. Fleischer. 1844. Tab. 31—40. Pag. 123—162. 8:o.

I närvarande häfte af detta arbete, hvars tredje häfte utkom
 1842, äro följande arter beskrifna och afbildade. Tab. 31 fig. 1
Carex gynocrates Wormskj. från Grönland och Lappland; fig.
 2 *C. Redowskyana* C. A. Meyer från Kamtschatka och Baikal;
 T. 32 *C. crus corvi* Shuttlew. från New-Orleans (beslägtad med
C. vulpina); T. 33 *C. disperma* Dew. fr. Norra Amerika (när-
 mast *C. toliacca* L., *C. trisperma* Dew. och *C. rosea* Schk.);
 T. 31 *C. Hochstetteriana* Gay Azoriska öarne (nära *C. lævi-*

gata Sm.); T. 35 *C. planostachys* Kze fr. Mexiko (nära *C. alpestris* All. och *C. pedunculata* Mühlenb.); T. 36 *C. macrolepis* DC. från Apenninerna och Abruzzerna (närmast *C. ericetorum* Poll.); T. 37 *C. Mairii* Coss. et Germ. från Paris (nära *C. fulva* Good.); T. 32 *C. Duriei* Steud. från Asturien (i habitus närmast *C. flava* L. och *C. extensa* Good., men utmärkt skiljd från båda); T. 39 *C. lucorum* Willd. från Nordamerika (närmast *C. marginata* Mühlenb.); T. 40 *C. subulata* Michaux från norra delen af Nordamerika (närmar sig *C. pauciflora* och *C. microglochin*, men har 2—4 ax). — Ref. vill här anföra diagnosen af *C. Mairii*: spica masc. solitaria oblongo-clavata; femin. 2 (rarius 1 l. 3—6) subapproximatis, ellipsoideo-oviformibus densifloris bracteatis suberectis, suprema subsessili, inferioribus plus minus exserte pedunculatis; stigm. 3; utriculis oviformibus basi attenuatis, plano-convexis breviter rostratis ore albido erecto-bidentatis, glauco-virescentibus obsolete nervosis glabris margine superius setoso-ciliatis, erecto-patentibus, squama ovata nervo scabro aristata longioribus; squamis masculis obtusis; culmo triangulari apice scabriusculo; fol. planis margine versus apicem scabris culmo brevioribus; caudice repente ramoso cæspitoso.

4. *Archiv skandinavischer Beiträge zur Naturgeschichte*
Herausgegeben von C. F. Hornschuch. 1:r Th. 1:s Heft.
Greifswald. Koch. 1844. 180 pag. 2 litogr. Taf. 8:o h.

Sedan våren ändtligen åter öppnat kommunikationen med utlandet, har Ref. mottagit närvarande häfte af det arbete, hvars titel här ofvan är uptagen, och hvars afsigt är att för tyska publiken göra de i Skandinavien utkommande och på Skandinavians språk författade intressantare uppsatser och afhandlingar i naturhistorien mera tillgängliga. Den stora förbindelse, hvari Skandinavians naturforskare redan så länge stått till Prof. Hornschuch, har i hög grad ökats genom detta företag, för hvilket en hvar är skyldig honom den största tacksamhet, helst känedom i skandinaviska språken ännu tyvärr är så föga spridd äfven bland Utlandets Naturforskare, att de på något af dessa

språk författade afhandlingar för större delen bland dem bli otillgängliga. Måtte derföre detta företaget röna den upmuntran och understöd, hvartill detsamma är så väl förtjent!

Dessa "Beiträge" utgifvas häftevis på obestämda tider; trenne häften, tillsammans utgörande omkring 30 ark, bilda ett band. Deri komma att inflyta, dels hela afhandlingar i fullständig öfversättning, dels utdrag ur större arbeten, dels ock öfversigter af Vetenskaps Akademiernas i Stockholm och Köpenhamn förhandlingar, anmälanden, kritiker, notiser och literatur-öfversigter inom hela omfånget af naturhistorien med undantag af Oryktognosien.

Detta häfte innehåller: 1: Det tal, hvarmed Baron Berzelius öppnade Naturforskarnes sammanträde i Stockholm 1812, öfversatt af Prof. Hornschuch (s. 1—5); 2: Fries grunddragen af Aristotelis vextlära, öfversatt af Dr Creplin (s. 6—40); 4: Fries öfver vexternas namn, öfversatt af Dr Beilschmied (s. 41—98); 4: Utdrag ur Lunds resa genom Nordlanden och Västfinmarken, af Hornschuch (s. 99—133); 5: Öfversättningar och utdrag ur Öfversigten af Kongl. Vetenskaps Akademiens i Stockholm förhandlingar, dels af Prof. Hornschuch dels af Dr Creplin (s. 134—180); hit höra äfven de 2 bifogade litograferade planchererna.

Af denna korta öfversigt inhämtas att Utgifvaren använt godt urval och efter hvad Ref. vid hastigt genomgående kunnat finna, är öfversättningen gjord med mycken omsorg. Det yttre är ganska vackert, så att företaget i alla hänseenden förtjenar beröm och upmuntran. Första bandet kostar 2½ Thlr.

IV. Hvarjehanda.

1. H:r J. F. Vahlberg har från Kap öfversändt bref innehållande en någorlunda fullständig beskrifning på dess resa i det inre af södra Afrika och alla de besvärligheter han derunder lidit. — Äfvenledes har underrättelse ankommit att H:r Eb. Munck af Rosenschöld var färdig att från Asuncion begifva sig till det inre af Paraguay. — Dr Regnell, som är bosatt i Caldos i provinsen Minas Geraës i Brasilien, har under d. 12 Januari detta år skrivit att han, jemte Hr Widgren,

hvilken sedan November 1844 vistas hos honom och der kvarstadnar till instundande höst, oafbrutet fortsätter sina forskningar.

2. Prosten Dr Stenhammar, som ofördröjligen begifver sig till Gottland, tager i sitt sällskap Kand. Afzelius. — Prof. P. F. Vahlberg, hvilken d. 28 dennes anträder sin resa åt Lappland i sällskap med Kandidaterna N. J. Anderson och C. G. Lövenhjelm, ämnar taga kosan genom Lycksele, Sorsele, Arjeplog, Löfmock, Peauraur och Qvickjock samt derifrån vidare norr ut i högsfjällen; medgifver tiden besökes ock Salten i Norge.

3. Under de veckor Utg. sistliden höst tillbragte i Ronneby i Bleking, samlade han, utom andra, följande för Bleking icke förr anmärkta mossor: *Pottia cavifolia* Br. et Sch. (Gymnost. ovatum Hedw.), *Grimmia commutata* Hübn. (Dryptodon ovalis Htn), *Gr. rugulosa* Lindgr. (båda utmed Kalleberga fors), *Trichostomum homomallum* Br. et Sch. (Didymodon Hedw.), *Orthotrichum rupestre* Schwægr., *O. speciosum* N. ab Esenb., *O. fastigiatum* Hedw., *Hypnum albicans* Neck., *H. striatum* Schreb., *H. palustre* L., *H. catenulatum* Brid., *Jungermannia irrigua* Esenb., Htn., *J. barbata* Schmid.

4. Utur en i *L'institut* för Juni och Juli 1844 införd af Morren författad biografi öfver A. P. de Candolle torde följande notiser ej sakna intresse. Han gifte sig 1802 i Paris med Demoiselle Torras; af 3 barn öfverlefde honom endast sonen Alphonse, född i Paris 1806, och som öfvertagit fadrens lärostol i Genève. A. P. de Candolle testamenterade sitt bibliotek och herbarium till sin sonson, på det att Botanikens studium fortfarande skulle odlas inom hans familj; dupletterna af boksamlingen skänkte han till Prof. Dunal, åt hvilken han äfven updrog utarbetandet af nya uplagor af *Flore française* och *Essai sur les propriétés méd. des plantes*; enahanda updrag med hänseende till *Theorie élémentaire* och *Organographie végétale* lemnade han Prof. Guillemin, som dock dog kort derefter. Till naturvetenskapliga societeten i Genève anslog han ett pris af 2400 francs att tilldelas den bästa monografiska afhandling inom botanikens gebit. — Anläggandet af en botanisk trädgård i Genève bör till den hufvudsakligaste delen tillskrifvas det intresse för botanik, som De Candolle förstod ingjuta hos alla klasser af medborgare. Såsom ett bevis härpå kan äfven följande tjena. Han hade fått låna Cessé, Mocinos och Cervantes mexikanska flora i manuskript med rättighet, att, om han så ville, låta kopiera de 1000 färglagda vextafbildningar, hvaraf detta arbete pryddes; men han fick ej behålla det längre än 8 dagar; han vände sig då till damerna i Genève och 110 bland dessa lemnade honom inom förloppet af nämnda tid trogna kopior af alla planchererna.